

Lee Sprey

Leendert (Lee) Sprey is geboren op 29 januari 1902 in Zoeterwoude. Hij was de zoon van Jacobus Sprey (1878-1949) en Maria Neletta Boogaards (1876-1954). Zijn ouders zijn op 19 januari 1901 getrouwd. Hij had drie zusjes, Alida (Lie , 1905) en Greta (Gré, 1909). De jongste zus Maria Neletta werd in 1916 in Batavia

geboren. Omstreeks 1911 verhuisde het gezin naar Leiden. In juni 1914 vertrok het gezin naar Nederlands-Indië. Zijn vader werkte voor Van Kempen, Begeer en Vos Edelmetalen. Ze gingen wonen in Batavia en Lee ging naar de School met de Bijbel bij de Sluisbrug aan de aan de Gang pasar Baroe in Weltevreden. In 1915 deed hij toelatingsexamen voor de HBS op de Koning Willem III School.

Hij werd actief bij Scouting, de Groene troep onder leiding Van Mr. W.H. van Helsdingen (Oom Hey), hopman, en Theo van Dort, vaandrig. Ze hadden het clubhuis in het Hertogspark. Lee werd lid van de Wolvenpatrouille maar moest na een jaar stoppen omdat

het niet goed ging op school. Ellard Uilkens was verkenner met hem en hij kende ook zijn zussen Rona en Hanny en hun moeder, mevrouw Uilkens via Scouting. Zij was leidster van de Rode meisjesgroep. Na een jaar ging hij over op school en mocht weer naar Scouting. Hij had in het tussenliggende jaar hard gewerkt aan zijn Verkenner 2e klas en kon al vrij snel het examen afleggen. Jo Bergmeyer, zijn vriendinnetje, was ook actief bij de padvinderij.

Hey van Helsdingen was een fijne hopman: streng maar verstandig en een prima leider, vooral mentaal. Lee maakte drie kampen mee; het eerste was een gemengd kamp in Lembang en daarna volgde een kamp in Padalarang bij de stallen van de Gouverneur Generaal (G .G.) en bij Buitenzorg. Ze deden veel aan bamboe-constructiewerk, kompaslopen en sluipoefeningen. De groep had een paar goede hoornblazers, zoals Reintje von Holtz, en één tamboer, Piet Verleyen. Lee wilde graag tamboer worden en volgde een opleiding via twee Ambonese militairen, die tamboers waren van het garnizoen in Batavia. Omdat hij uiteindelijk geen trom kon krijgen, werd hij geen tamboer. Lee deed ook fanatiek aan korfballen.

In 1920 had zijn vader na zes jaar recht op Europees verlof, maar besloten werd dat Lee eerder naar Nederland zou gaan om daar de HBS te vervolgen. Na zijn eindexamen keerde hij terug naar Batavia, moest in 1921 dienst doen in Buitenzorg en ging daarna werken in het bedrijf waar ook zijn vader werkte.

Tijdens zijn dienstitijd kwam er een oproep van de resident aan padvinders om de afdeling Buitenzorg te helpen, die zonder leiders zat. Lee zat samen met Willem Toorop, van de rode troep in Batavia, in dienst en ze meldden zich beiden aan. Toorop kreeg de jongens- en Lee de meisjestroep, zo'n twintigtal meiden. Het ging maar matig, want Lee had weinig gezag bij het jonge volkje. Hij hield zich vooral bezig met instructie in padvinders technische eisen. Een van de padvindsters was Loes Helb, dochter van de Gouvernment-secretaris.

De padvinderstroepen in Batavia waren zeer gemengd. De Rode troep was de oudste, de groene de meest Europese en de beste, de blauwe had veel indo's, de paarse voornamelijk jongens uit een indo-achterbuurt, Kemajoran. Deze verliep op den duur. Dan 2 meisjesgroepen, de rode onder Mevr. Uilkens, later Mevr. Slager, de blauwe voornamelijk gevormd door meisjes uit het Djatigesticht, een soort weeshuis. Daarvan was Zus Lie een tijdje leidster. Op een gegeven moment werd Lee gevraagd, de leiding op zich te nemen van een volledig Indonesische groep, gevormd uit leerlingen van de stovia (school ter opleiding van Indische Artsen) en de rechtsschool. Het was hard werken omdat de 40 jongens in 5 patrouilles geen opgeleide patrouilleleiders hadden. Twee Hollandse jongens waren erbij, om het etiket "Javaanse troep" te elimineren. Dit waren de broers Vliegenthart. De jongens waren bijzonder goed in atletiek en het organiseren van gezellige bijeenkomsten met muziek, goochelen, jongleren en komische nummers. Lee kreeg Mr. Richards, een brits-indisch leraar aan een Engelse grammarschool, als assistent. Het clublokaal was het militair wachthuisje van het paleis van de G.G., op de hoek van het Koningsplein en Gang Pool, de straat die naast de zaak liep.

In juni 1925 verloofde hij zich met Engelina Jantina Diemer (1900-1966) en ze trouwden in juli 1926 in Weltevreden. Ze kregen vier kinderen, Jacob (Jaap) (28 april 1927, Soerabaja), Casper (10 oktober 1928, Batavia), Maria Catharina (Riet) (3 jul 1930, Batavia) en Leendert Jacob (29 aug 1935, Soerabaja).

Lee begon op een gegeven moment een eigen zaak in kunst en antiek, Kunstzaal Garoeda in Soerabaja. Hij volgde op een gegeven moment een opleiding als ambtenaar, en woonde weer een tijdje in Batavia. Na het afronden van de opleiding verhuisden ze eind 1940 naar Malang. Zijn zoons Jaap en Casper waren in Batavia actief bij Scouting en werden ook in Malang weer lid. Lee werd ingedeeld bij de Landstorm. Hun taak was het ontlasten van de militairen van het KNIL door bewakingstaken over te nemen. Het KNIL kon daardoor oefenen in verband met de oorlogsdreiging van Japan.

Na de capitulatie op Japan werd Lee krijgsgevangen genomen en geïnterneerd. Ze kwamen eerst terecht in kamp 10^e Depot Bataljon in Soerabaja. Op 15 januari 1943 werden ze in gesloten treinwagons vervoerd naar het 10e Bat. Inf. in Batavia. Op 25 januari 1943 vertrokken ze met de Tacoma Maru 2 met 2000 krijgsgevangenen (allen Nederlanders) uit Tandjong Priok (haven van Batavia) naar Singapore. Dit transport werd aangeduid als Java Party 10, het 10^e krijgsgevangenentransport dat van Java vertrok. Na drie dagen kwam het

schip aan in Singapore waar de krijgsgevangenen werden overgebracht naar het Changi-kamp. Pas na drie maand op 13 april gingen ze door naar Ban Pong in Thailand om te werken aan de Birmaspoorweg.

収容所 Camp	爪哇 1942年8月15日	部 隊 No.	爪哇
姓 名 Name	SPONT, Lombert	生年月日 Date of Birth	1902-1-29
職 位 Rank	スプアト クラマートノ	所屬部隊 Unit	No. 55506 Lt. III Malang
捕虜場所 Place of Capture	爪哇 延吉	捕虜年月日 Date of Capture	昭和17年3月9日
父ノ名 Father's Name	Jacob	母ノ名 Mother's Name	Maria
本籍地 Place of Origin	Szetowalde (Holland)	職 業 Occupation	官吏
捕虜報告 Internation of Report	Hovr, spuy Ganda mang 22 Malang Java	特記事項 Remarks	66454.

精 査 欄 Other Informations
 爪哇 延吉 延吉 延吉
 昭和20年8月20日 爪哇 延吉 延吉 延吉

De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle

krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten 'Speedo-tijd' door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders. 15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Na een dagmars van 10 dagen in april 1943 kwam Lee vanuit Bang Pon aan in het ziekenhuis in Tarsao waar hij werd verzorgd omdat zijn voeten kapot waren. Daarna ging hij naar zijn groep in Takanum. Daar moest hij werken aan de spoorlijn en werd ook weer ziek. Hij werkte ook nog een tijdje in Wampo. Dit was een groot werkkamp, waar gewerkt werd aan een grote viaduct (400 m lang, 3 verdiepingen hoog), dat tegen de berghelling moest worden gebouwd. Dit viaduct is nog steeds in gebruik.

In oktober 1943 ging hij naar Chungkai. Vanaf daar zag hij het bombardement van de brug bij Tamarkan. Op 23 april 1944 (St. Jorisdag) werd hij door Frans van der Veer geïnstalleerd als Assistent Voortrekker leider, na een gevolgde cursus. In het kamp werkte hij in eerste instantie in de schoenmakerij en werd actief in het orkest van het kamp. Kamp Chungkai werd op 6 maart 1945 opgeheven door de jaarlijks optredende overstromingen. De rivier steeg in één nacht wel 6 à 7 meter. De krijgsgevangenen gingen naar Tamuan (KM 39). Lee verzorgde met zijn band optredens voor de krijgsgevangenen.

Na de capitulatie van Japan kwamen de krijgsgevangenen terecht in Bangkok. Op een gegeven moment kwam het bericht dat er twee schepen met vrouwen en kinderen onderweg waren naar Bangkok, afkomstig uit Midden Java. Daar werd de toestand voor de gezinnen onhoudbaar. Ze zouden verdeeld worden over Bangkok, Nakorn pathom en een nieuw te bouwen kamp, 5 kilometer van Tamuan af, Emmadorp geheten. Een heel bataljon genie jappen was daar aan het werk gezet om barakken te bouwen, half hout, half blik.

Zijn vrouw en kinderen werden tijdens de oorlog geïnterneerd in kamp Banjoebiroe 10, ongeveer 5 km ten zuiden van Ambarawa. Dit kamp was ondergebracht in de Gevangenis, iets ten oosten van de plaats zelf. Jaap en Casper gingen met 217 jongens, oude mannen en nonnen op 18 oktober 1944 naar kamp Ambarawa 8. Dit kamp was ondergebracht in de school en het jongensinternaat van St Louis, beheerd door de Broeders van Maastricht of Broeders van de Onbevleete Ontvangenis. Het lag aan de westzijde van Ambarawa aan de weg naar Magelang. Van hier gingen ze naar kamp Bandoengan, 7 km ten noord-westen van Ambarawa. Het kamp was ondergebracht in huizen, het was een werkkamp (groente verbouwen).

Het gezin van Lee bleek op het transport te zitten naar Bangkok, na de capitulatie op Japan en het gezin werd herenigd in Bangkok.

Ze gingen naar Emmadorp waar hard gewerkt werd om het leefbaar te maken. Zijn vrouw en dochter waren druk met naaien. Er bleef zelfs nog tijd over voor het leveren van 2 prachtige Padvindersvlaggen. Op 15 januari begonnen de scholen te draaien, met niets. Lee werd gebombardeerd tot padvindersleider en kreeg de verantwoording voor 120

kinderen. Het was moeilijk want de oudere jongens en meisjes waren soms losgeslagen en leverden problemen voor de ouders, i.c. de moeders. Verantwoordelijkheid bijbrengen achtte Lee de voornaamste taak. Dankzij de toegewijde medewerking van Jaap, Cas en Riet, van Ferrie Broekhals en Coby Schoon en vele anderen liep alles goed. Cas werd patrouilleleider van één van de patrouilles. De jongelui waren enthousiast en verdienden dan ook ten volle de overwinning die ze behaalden in Nakom paton bij de rally. Heel veel medewerking kreeg hij van Major Barnes, die zorgde voor uniformstof, baretten, veldflessen, parachutes voor

dassen en wat al niet. Later geeft Lee aan *dat hij meent dat, in alle bescheidenheid, dit werk, dat hem ongevraagd en ongezocht in de schoot werd geworpen, voor de samenleving van belang is geweest.* (Dick Wassenburg, Bartha Posthuma).

Op 1 juli 1946 werd het kamp opgeheven en overgeplaatst naar het Irenekamp in Bangkok. De Scoutingactiviteiten stopten daarmee ook. Zijn zoons Jaap en Casper vertrokken naar Nederland, vooruit, om schoolplaatsing te krijgen. Eindelijk kwam ook voor de rest van het gezin het moment om naar Holland te vertrekken met de m.s. Th. Ruys van de KPM. Engelen en de kinderen gingen per bus naar Tholen, en Lee moest voor demobilisatie en keuring naar Austerlitz.

Hij overleed op 1 september 1977 in Den Haag.

Meer informatie

[\(Levens\)Verhalen: Memoires uitgeschreven boek 1.pdf: De Sprey familiegeschiedenis](#)

[\(Levens\)Verhalen: Memoires uitgeschreven boek 2.pdf: De Sprey familiegeschiedenis](#)

[Leendert Sprey geb. 29 jan 1902 Zoeterwoude ovl. 1 sep 1977 Den Haag: De Sprey familiegeschiedenis](#)

[Japanse interneringskaarten | Nationaal Archief](#)

[THAILAND Wampo](#)

[THAILAND Takanum](#)

Foto: gezin in 1918

Foto: Lee Sprey in 1919

[Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia](#)

[De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek](#)

[Birma-Siam Spoorweg - SHBSS](#)

[Banjoebiroe 10](#)

[Ambarawa 8 Namenlijst](#)

[Ambarawa 8](#)

[Ambarawa Bandoengan namenlijst](#)

[AMBARAWA Bandoengan](#)

[Java Party 12](#)

[Java Party 10](#)

[japansekrijgsgevangenkampen.nl/Tacoma Maru 2.htm](#)

[Tong Tong | 1 juni 1971 | pagina 5 - Moesson Digitaal Tijdschriftenarchief](#)

[Tong Tong | 30 januari 1961 | pagina 12 - Moesson Digitaal Tijdschriftenarchief](#)

[Leendert Sprey \(locatie onbekend, 29 januari 1902 - locatie onbekend, datum onbekend\) - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.